

МИХАИЛ БУЛГАКОВ
ДЯВОЛИАДА
ПОВЕСТ, РАЗКАЗВАЩА КАК
БЛИЗНАЦИТЕ ПОГУБИХА
ЕДИН ДЕЛОВОДИТЕЛ

Превод от руски: Борис Мисирков, 1986

chitanka.info

I

ПРОИЗШЕСТВИЕТО НА 20-И

Докато всички хора препускаха от служба на служба, другарят Коротков трайно служеше в Главцентробазкимат (Главна централна база за кибритени материали) на щатната длъжност деловодител и изкара на нея цели 11 месеца.

Намерил топло местенце в Кимат, нежният, кротък блондин Коротков напълно изкорени от душата си мисълта, че на тоя свят съществуват така наречените превратности на съдбата, и вместо нея пося увереността, че той — Коротков — ще служи в базата до края на живота на земното кълбо. Но, уви, събитията се развиха съвсем другояче...

На 20 септември 1921 година касиерът на Кимат се похлупи с безобразната си ушанка, сложи в чантата си раираното бордеро и замина за някъде. Това стана в 11 часа след полунощ.

А си дойде касиерът в 4 1/2 следобед, съвсем прогизнал. Щом пристигна, изтръска водата от калпака си, сложи калпака на бюрото, а на калпака — чантата си и каза:

— Не се блъскайте, господа.

После порови, кой знае защо, из чекмеджето, излезе от стаята и се върна след четвърт час с голяма мъртва кокошка с извит врат. Сложи кокошката върху чантата, върху кокошката — дясната си ръка и рече:

— Пари няма да има.

— Утре ли? — в един глас викнаха жените.

— Не — касиерът завъртя глава, — и утре няма да има, и вдругиден. Не се блъскайте, господа, защото, другари, ще ми преобърнете бюрото.

— Как? — викнаха всички, включително и наивникът Коротков.

— Граждани — запя касиерът с плачлив глас и изблъска с лакът Коротков, — ама моля ви се!

— Как тъй бе? — викнаха всички и най-високо от всички тази скица Коротков.

— Заповядайте — прегракнало измънка касиерът, измъкна бордерото от чантата си и го показва на Коротков.

На мястото, където сочеше мръсният нокът на касиера, диагонално бе написано с червено мастило:

„Да се брой. Вместо др. Суботников — Сенат“.

Отдолу с виолетово мастило беше написано:

„Пари няма. Вместо др. Иванов — Смирнов“.

— Как? — провикна се само Коротков, а останалите, пъшкайки, налегнаха касиера.

— Божичко — уплашено захленчи той. — Какво съм виновен аз? Божке, божке!

Натика припряно бордерото в чантата, похлупи се с калпака, мушна чантата под мишница, замахна с кокошката, викна: „Сторете ми път, ако обичате!“, проби отвор в живата стена и изчезна през вратата.

Подире му с писък се втурна бледата регистраторка с високи остри токчета, точно пред вратата лявото ѝ токче изпраця, регистраторката се олюля, вдигна крак и си изу обувката.

И в стаята останаха тя — с един бос крак, и всички останали, включително и Коротков.

II

ГОТОВА ПРОДУКЦИЯ

Три дена след описаното събитие вратата на самостоятелната стая, където се занимаваше другарят Коротков, се откряна и една подута от плач женска глава каза злобно:

— Другарю Коротков, идете да си получите заплатата.

— Как? — радостно възкликна Коротков и подсвирквайки си увертюрата от „Кармен“, хукна към стаята с надпис „Каса“. Пред касиерското бюро се спря и широко зяпна. Две дебели колони, състоящи се от жълти пакети, се издигаха чак до тавана. За да не отговаря на никакви въпроси, потният и развълнуван касиер беше забол с кабарче на стената бордерото, на което сега имаше трета резолюция със зелено мастило:

„Да се изплати с готова продукция.

Вместо др. Богоявленски — Преображенски И аз разрешавам — Кшесински“

Коротков си излезе от касиера широко и глупаво усмихнат. В ръцете си имаше 4 големи жълти пачки и 5 малки зелени, а в джобовете 13 сини кутии кибрит. В стаята си, дочувайки глъчката от смаяни гласове в канцеларията, той опакова кибрита в два огромни листа от днешния вестник и без да се обажда на никого, си тръгна за вкъщи. Пред входа на Кимат насмалко не го прегازی един автомобил, с който пристигна някой, но кой именно, Коротков не забеляза.

Когато се прибра вкъщи, той нареди пачките с кибрит на масата, дръпна се две крачки назад и започна да им се радва. Глупавата усмивка не напущаше лицето му. След това Коротков разроши русолявата си коса и си рече:

— Какво толкова ще се вайкам! Ще гледам да ги продам.

Похлопа на вратата на съседката си, Александра Фьодоровна, която служеше в Губвинсклад.

— Влезте — сподавено се обади някой откъм стаята.

Коротков влезе и се смая. Преждевременно прибралата се от службата си Александра Фьодоровна клечеше по палто и шапчица на пода. Пред нея се виждаха строени бутилки със запушалки от вестникарска хартия, пълни с гъсточервена течност. Лицето на Александра Фьодоровна беше обляно в сълзи.

— 46 — каза тя и погледна Коротков.

— Мазило ли е?... Добър ден, Александра Фьодоровна — едва можа да каже изуменият Коротков.

— Църковно вино — отговори му съседката и изхлипа.

— Как, и на вас ли? — ахна Коротков.

— И на вас ли църковно? — смая се Александра Фьодоровна.

— На нас — кибрит — отговори Коротков с угаснал глас и започна да върти копчето на самото си.

— Ама той не ще да гори! — изпъшка Александра Фьодоровна, докато ставаше и си изтупваше полата.

— Как да не гори? — уплаши се Коротков и се втурна към стаята си. Там, без да губи нито миг, грабна една кутия, отвори я с трясък и драсна клечка кибрит. Тя изхвърли със съскане зеленикав пламък, пречупи се и угасна. Коротков, на когото му бе секнал дъхът от лютивата сярна миризма, се разкашля болезнено и запали втора. Тя гръмна и от нея изхвъркнаха два пламъка. Първият улучи стъклото на прозореца, а вторият — лявото око на другаря Коротков.

— Аах! — извика Коротков и изтърва кутийката.

Няколко мига пристъпва от крак на крак като буен кон, при което си затискаше окото с длан. След това с ужас надникна в бръснарското си огледалце, сигурен, че е останал без око. Но окото му си беше на мястото. Кое то си е вярно, беше червено и ронеше сълзи.

— Ах, Боже мой! — разстрои се Коротков, бързо извади от скрина американски превързочен пакет, разпечата го, омота лявата половина на главата си и заприлича на ранен в сражение.

Цяла нощ Коротков не угаси лампата. Той лежеше и драскаше клечки. Издраска по тоя начин три кутийки, при което можа да запали 63 клечки.

— Лъже тая глупачка — мърмореше Коротков, — много си ни е хубав кибритът.

Призори стаята се напълни със задушлива сярна миризма. На разсъмване Коротков заспа и му се присъни идиотски, страшен сън: уж

че на една зелена ливада пред него се изпречва огромна, жива билиардна топка с крачка. Това беше толкова противно, че Коротков извика и се събуди. В мътната мъгла още четири-пет секунди му се струваше, че топката е тук, до леглото му, и много силно мирише на сяр. Но после всичко това се изгуби; Коротков се повъртя под юргана, заспа и повече не се буди.

III

ПЛЕШИВИЯТ СЕ ПОЯВЯВА

На другата заран Коротков отмести превръзката и се убеди, че окото му почти е оздравяло. Въпреки това твърде предпазливият Коротков реши сега-засега да не маха превръзката.

Понеже бе дошъл в службата си с доста голямо закъснение, хитрият Коротков, за да не възбужда одумки сред низшите служители, отиде право в стаята си и намери на бюрото писмо, в което завеждащият подотдел комплектуване запитваше завеждащия базата ще бъде ли отпусната на машинописките обмундировка. След като прочете писмото с дясното си око, Коротков го взе и тръгна по коридора към кабинета на завеждащия базата др. Чекушин.

И точно пред вратата на кабинета Коротков се сблъска с един неизвестен, който го смая с външността си.

Този неизвестен беше толкова нисък, че стигаше едва до кръста на високия Коротков. Недостигът на ръст се компенсираше от изключителната ширина на раменете на неизвестния. Квадратното му туловище се крепеше на криви крака, при което левият беше куц. Но най-силно впечатление правеше главата му. Тя представляваше точен гигантски модел на яйце, надянато на врата хоризонтално и с острия край напред. Беше плешива пак като яйце и толкова лъскава, че по темето на неизвестния светеха, без да гаснат, електрическите крушки. Мъничкото лице на неизвестния беше избръснато до синьо и зелените му, ситни като главички на топлийки очи се мъдреха в дълбоки кухни. Тялото му беше облечено с разкопчана, ушита от сиво одеяло куртка, изпод която се подаваше украинска везана риза, краката с панталон от същата тъкан и с ниски деколтирани ботушки на хусар от времето на Александър I.

„Ч-чешит“ — помисли си Коротков и се устреми към вратата на Чекушин, като се стараеше да избиколи плешивия. Но той съвсем неочаквано препречи пътя на Коротков.

— Какво искате? — попита плешивият с такъв глас, че нервният деловодител трепна. Този глас абсолютно приличаше на гласа на бакърен леген и притежаваше такъв тембър, че всеки, който го чуеше, при всяка дума започваше да изпитва чувството, че по гръбнака му преминава грапав тел. Освен туй на Коротков му се стори, че думите на неизвестния миришат на кибрит. Независимо от всичко това недалновидният Коротков направи нещо, което в никой случай не би трябвало да прави — засегна се.

— Хъм... да се чуди човек. Аз съм тръгнал работа да върша... А мога ли да ви запитам кой сте ви...

— Не виждате ли какво пише на вратата?

Коротков погледна към вратата и видя отдавна познатия надпис: „Влизай само след докладване“.

— Аз тъкмо отивам да докладвам — сглупи Коротков, сочейки писмото си.

Плешивият квадратен тип неочаквано се ядоса. В очичките му засвяткаха жълтеникави искрици.

— Вие, другарю — каза той, зашеметявайки Коротков с тенджерните си звуци, — сте толкова неразвит, че не разбирате значението на най-елементарните служебни надписи. Много ми е чудно как сте служили досега. Изобщо тук при вас забелязвам сума интересни неща, например тия насинени очи на всяка крачка. Както и да е, всичко ще оправим. („Аах!“ — изахка мислено Коротков.) Дайте го насам!

И при последните думи неизвестният грабна писмото от ръцете на Коротков, прочете го мигновено, измъкна от джоба на панталона си изгризан химически молив, долепи писмото до стената и написа диагонално няколко думи.

— Махайте се! — изръмжа той и така замери Коротков с писмото, че насмалко да му избоде и последното око. Вратата на кабинета изквича и погълна неизвестния, а Коротков остана вцепенен — Чекушин го нямаше в кабинета.

Сконфузеният Коротков дойде на себе си след половин минута, когато врхлетя Лидочка дьо Руни, личната секретарка на др. Чекушин.

— Аах! — ахна др. Коротков. Окото на Лидочка беше омотано със същия санитарен материал с тая разлика само, че краищата на

бинта бяха вързани на кокетна фльонга.

— Какво ви е?

— Кибритът! — ядосано му отвърна Лидочка. — Да опустее дано.

— Кой е онзи там? — попита шепнешком смазаният Коротков.

— Не знаете ли? — зашепна Лидочка. — Новият.

— Как? — изписука Коротков. — А Чекушин?

— Вчера го натириха — злобно каза Лидочка и добави, сочейки с пръстче към кабинета: — Ама и тоя е една стока. Голямо говедо. Такъв мръсник през живота си не съм виждала. Креци! Щял да ме уволни!... Плешиви долни гащи! — добави тя толкова неочаквано, че Коротков се облещи насреща ѝ.

— Как се каз...

Коротков не сколаса да попита. Зад вратата на кабинета ревна страшен глас: „Разсилният!“ Деловодителят и секретарката мигновено се разлетяха в различни посоки. Когато долетя в стаята си, Коротков седна на бюрото и сам си произнесе следната реч:

— Мале мила... Загази, Коротков. Трябва да оправим работата... „Неразвит“... Хъм... Нахалник... Както и да е! Ще видиш ти колко е неразвит Коротков.

И с едно око деловодителят прочете писанието на плешивия. На писмото се виждаха кривите думи: „На всички машинописки и на жените изобщо своевременно ще се отпуснат войнишки наполеонки.“

— Идеално! — възхитено възкликна Коротков и потрепна сладострастно, като си представи Лидочка по войнишки наполеонки. Без да губи време, той измъкна чист лист хартия и за три минути сътвори:

„Телефонограма

До завеждащия подотдел комплектуване точка В отговор на ваше писмо № 0,15015 (6) от 19-и т.м. запетая Главкимат съобщава запетая че на всички машинописки и на жените изобщо своевременно ще бъдат отпуснати войнишки наполеонки точка Завеждащ тире подпис Деловодител тире Вартоломей Коротков точка“

Позвъни и каза на довтасалия разсилен Пантелеймон:

— На завеждащия за подпис.

Пантелеймон подъвка устни, взе листа и излезе.

Четири часа след туй Коротков се ослушва, без да излиза от стаята си, имайки наум, ако на новия завеждащ му хрумне да тръгне из помещението, непременно да го заvari потънал в работа. Но откъм страшния кабинет не се чуваха никакви звуци. Само веднъж долетя неясен чугунен глас, който май се заканваше да уволни някого, но кого именно, Коротков не можа да разбере, макар че долепяше ухо до ключалката. В 3 1/2 часа подиробед зад стената на канцеларията се чу гласът на Пантелеймон:

— Замина си с колата.

Канцеларията веднага забръмча и се разбяга. Последен от всички, самотен, си тръгна за вкъщи др. Коротков.

IV

ТОЧКА ПЪРВА — КОРОТКОВ ИЗХВЪРЧА

На другата заран Коротков с радост се убеди, че окото му вече не се нуждае от лекуване с превръзка, затова с облекчение хвърли бинта и веднага се разхубави и промени. След като си изпи на бърза ръка чая, той изгаси примуса и хукна към службата си, като внимаваше да не закъснее, и закъсня 50 минути, защото трамваят вместо по шести маршрут тръгна да избикаля по седми, стигна до отдалечените улички с малки къщурки и там се повреди. Коротков извървя пеш три километра и се втурна запъхтян в канцеларията тъкмо когато кухненският часовник на „Алпийска роза“ би единайсет пъти. В канцеларията го очакваше зрелище, съвсем необичайно за единайсет часа заранта. Лидочка дьо Руни, Миточка Литовцева, Ана Евграфовна, главният счетоводител Дрозд, инструкторът Гитис^[1], Номерацки, Иванов, Мушка, регистратор-ката, касиерът — с една дума, цялата канцелария не седеше по местата си около кухненските маси на бившия ресторант „Алпийска роза“, а се бе струпала до стената, на която беше забит с гвоздей половин лист за заявление. При влизането на Коротков настъпи внезапно мълчание и всички сведоха очи.

— Добър ден, господа, какво има? — попита смаяният Коротков.

Тълпата мълком му направи път и Коротков стигна до половинката лист за заявление. Първите редове го погледнаха уверено и ясно, последните през сълзлива, зашеметяваща мъгла.

„ЗАПОВЕД №1

Т.1. За недопустимо немарливо отношение към задълженията му, предизвикващо въпиюща бъркотия във важни служебни книжа, както и за появяване в службата в безобразен вид с насинено явно при сбиване лице др.

Коротков се уволнява от 26-и т.м. с изплащане на трамвайни пари до 25-и включително.“

Точка първа беше в същото време и последна, а под точката се кипреше с едри букви подписът:

Завеждащ Наполеонкер

Двайсет секунди в прашната кристална зала на „Алпийска роза“ царува идеално мълчание. При това най-добре от всички, най-дълбоко и най-мъртвешки мълча прежълтелите Коротков. На двайсет и първата секунда мълчанието се пукна.

— Ама как? Ама как? — извънтя на два пъти Коротков съвсем като строшена в тока алпийска винска чаша. — Той Наполеонкер ли се казва?...

Щом чува страшната дума, писарушките се пръснаха кой накъдето види и само след миг накацах около масите като гарги по телеграфна жица. Лицето на Коротков смени гнилата си жълта плесен с петнист пурпур.

— Бива ли такова нещо?! — забоботи отдалеч, като надничаше иззад прихода-разходната книга, Скворец. — Здравата сте се изложили, драги! Как можахте?

— Аз м-мислех, мислех... — изскрибуца с отломки от глас Коротков — прочетох вместо „Наполеонкер“ „наполеонки“. Той си пише фамилното име с малка буква!

— Аз наполеонки няма да обуя, това да му е ясно! — кристално звънна Лидочка.

— Шшт — изсъска като змия Скворец. — Какво ви прихваща? — Той се гмурна, скри се в прихода-разходната книга и се заметна с една страница.

— А по въпроса за лицето няма право! — тихичко извика Коротков, ставайки от пурпурен бял като хермелин. — Аз с нашия калпав кибрит си изгорих окото, както и другарката Дьо Руни!

— По-тихо! — изписука пребледнелият Гитис. — Какво приказвате? Той вчера го изпробва и каза, че бил превъзходен.

„Дрррррррр“ — неочаквано зазвъня електрическият звънец над вратата... и веднага тежкото тяло на Пантелеймон тупна от стола и се затърча по коридора.

— Не! Ще му искам обяснение. Ще му искам обяснение! — високо и тънко изпя Коротков, после се стрелна наляво, хукна надясно, изтърча десетина крачки на място, отразявайки се разкривено в прашните алпийски огледала, изплува в коридора и се втурна към светлината на слабата крушка, която висеше над надписа „Сепарета“. Запъхтян, той се спря пред страшната врата и се свести в прегръдките на Пантелеймон.

— Другарю Пантелеймон — подхвана неспокойно Коротков, — пусни ме, моля ти се. Още сега трябва да вляза при завеждащия...

— Не бива, не бива, заръчал ми е никого да не пуцам — загъркори Пантелеймон и страшната миризма на лук угаси решителността на Коротков, — не бива. Вървете си, вървете си, господин Коротков, защото покрай вас мога да загазя...

— Пантелеймон, налага ми се — примоли се Коротков, посървайки, — разбираш ли, драги Пантелеймон, случи се заповед... Пусни ме, мили Пантелеймон.

— Господ да ми е на помощ... — замънка ужасен Пантелеймон, насочил поглед към вратата — казвам ви, че не бива. Не бива, другарю!

В кабинета зад вратата зазвъня телефонът и екна като камбана тежък глас:

— Тръгвам! Веднага!

Пантелеймон и Коротков се раздалечиха, вратата се отвори широко и по коридора се понесе Наполеонкер с фуражка и чанта под мишница. Пантелеймон хукна в тръс подире му, а подир Пантелеймон, като се поколеба известно време, се втурна Коротков. На завоя на коридора Коротков, блед и развълнуван, се промуши под ръцете на Пантелеймон, изпревари Наполеонкер и се затича пред него заднишката.

— Другарю Наполеонкер — замънка той с пресеклив глас, — позволете ми за момент да ви кажа... Става дума за заповедта...

— Другарю! — звънна лудешки устременият и угрижен Наполеонкер, помитайки Коротков в своя бяг. — Не виждате ли, че съм зает? Заминавам! Заминавам!...

— Ама аз за заповедта...

— Не виждате ли, че съм зает?... Другарю! Отнесете се до деловодителя.

— Аз съм деловодителят! — изпищя Коротков и от ужас плувна в пот. — Изслушайте ме, другарю Наполеонкер!

— Другарю! — ревна като сирена Наполеонкер, без да слуша каквото и да било, извърна се тичешком към Пантелеймон и кресна: — Вземете мерки да не ми губят времето!

— Другарю! — изхъхри уплашен Пантелеймон. — Защо губите времето на човека?

И понеже не знаеше каква мярка трябва да вземе, взе следната: хвана Коротков през кръста и го притисна лекичко към себе си като любима девойка. Мярката се оказа ефикасна — Наполеонкер се отскубна, изтърколи се по стълбището като с летни кънки и изхвъркна през главния вход.

„Пърр... Пъррр!“ — заръмжа зад стъклата моторетката, изтрещя три-четири пъти, забули прозорците с дим и изчезна. Чак тогава Пантелеймон пусна Коротков, избърса си потта от лицето и изпъшка:

— Беля работа!

— Пантелеймон... — с разтреперан глас попита Коротков — къде отиде той? Казвай веднага, че иначе друг, нали разбираш...

— Абе май в Центроснаб.

Коротков се спусна като вихър по стълбището, нахълта в гардеробната, грабна си балтона и каскета и изхвъркна на улицата.

[1] Съкращението ГИТИС (Государственный институт театрального искусства) тук е използвано като фамилно име. — Б.пр. ↑

V

ДЯВОЛСКИЯТ ФОКУС

Коротков извади късмет. Точно в този миг трамваят се изравни с „Алпийска роза“. Коротков направи сполучлив скок и се понесе напред, като се удряше ту в спирачното колело, ту в нарамените торби. Надежда изгаряше сърцето му. Моторетката, кой знае защо, се бе забавила и сега пърпореше пред трамвая и Коротков ту я изпускаше от очи, ту пак докопваше квадратния гръб в облака синкав дим. Близо пет минути Коротков го блъскаха и мачкаха на площадката, най-сетне моторетката спря пред сивата сграда на Центроснаб. Квадратното тяло се шмугна между минувачите и изчезна. Коротков се изскубна в движение от трамвая, завъртя се около оста си, падна, удари си коляното, вдигна си каскета и под носа на един автомобил се затича към вестибюла.

Покривайки пода с мокри петна, десетки посетители се разминаваха с Коротков или го изпреварваха. Квадратният гръб се мярна на завоя на стълбището и той забърза запъхтян подире му. Наполеонкер се изкачваше със странна, неестествена скорост и на Коротков му се свиваше сърцето при мисълта, че ще го изтърве. Точно така и стана. На петия етаж, когато деловодителят беше направо капнал, гръбът се стопи в мешавицата от физиономии, калпаци и чанти. Коротков се стрелна нагоре като светкавица и се поколеба само около секунда пред вратата, на която имаше два надписа. Единият златен на зелен фон — „Спалня за стажант-учителки“ (думата „стажант“ завършваше с ер голям), другият черно на бяло и без ер голям — „Начканцуправделснаб“. Коротков се устреми наслуки през тая врата и видя стъклени огромни клетки и много на брой светлокоси жени, които тичаха между тях. Коротков отвори вратата на първата кабинка и видя вътре някакъв човек със син костюм. Той легеше на бюрото и весело се смееше по телефона. Във втората кабинка на бюрото бяха сложени пълните събрани съчинения на Шелер-Михайлов, а до събраните съчинения непозната възрастна жена със

забрадка мереше с везни сушена и гадно миришеща риба. В третата се разнасяше непрекъснат грохот, смесен със звън — там на шест машини пишеха и се смееха шест светлокоси жени със зъби като маргарит. Зад последната стаичка започваше голямо пространство с тумбести колони. Въздухът беше наситен с непоносимо тракане на машини и се виждаха безброй глави — женски и мъжки, но Наполеонкеровата я нямаше между тях. Объркан и замаян, Коротков спря първата изпредила му се жена, която тичаше с огледалце в ръцете.

— Не сте ли виждали Наполеонкер?

Сърцето на Коротков подрипна от радост, когато жената му отговори, поглеждайки го с огромни многозначителни очи:

— Да, но той си заминава. Настигнете го.

Коротков се втурна през залата с колоните натам, накъдето му сочеше малката бяла ръка с лъскави червени нокти. Когато измина в галоп залата, той се озова на тясна и възтъмна площадка и видя зейналата уста на осветен асансьор. Сърцето на Коротков трепна — беше го настигнал... устата поемаше квадратния одеялен гръб и черната лъскава чанта.

— Другарю Наполеонкер! — викна Коротков и се вцепени. По площадката в голямо количество заподскачаха зелени кръгове. Мрежата прегради стъклената врата, асансьорът тръгна, а квадратният гръб се обърна и се превърна в юнашки гърди. Всичко, всичко позна Коротков: и сивата куртка, и каскета, и чантата, и стафидките на очите. Това беше Наполеонкер, но Наполеонкер с дълга асирийско гофрирана брада, закриваща гърдите му. В мозъка на Коротков незабавно се роди мисълта: „Брадата му е поникнала, докато е пътувал с моторетката и се е качвал по стълбището — какви са тия работи?“ И след това втора: „Брадата е фалшива — какви са тия работи?“

А Наполеонкер в това време започна да потъва в мрежестата бездна. Първи се скриха краката му, след това шкембето, брадата, последни очичките и устата, която извика нежните тенорови думи:

— Късно е, другарю, елате в петък.

„Гласът му също е залепен“ — изтупка в Коротковия череп. Към три секунди главата му мъчително пламтя, но след туй, когато се сети, че никакви магии не бива да го спират, че спирането е гибел, Коротков направи крачка към асансьора. В мрежата се показва изтегляният от въжето покрив. Една излъчваща нега красавица със святкащи камъчета

в косата излезе иззад завоя, докосна нежно ръката на Коротков и го попита:

— Порок на сърцето ли имате, другарю?

— Не, ох, не, другарко — изрече смаяният Коротков и направи още една крачка към мрежата, — не ме бавете.

— Тогава, другарю, идете при Иван Финогенович — печално каза красавицата, преграждайки пътя на Коротков към асансьора.

— Не искам! — плачливо се провикна Коротков. — Другарко! Аз бързам. Какво ви прихваща?

Но жената си остана непреклонна и печална.

— Нищо не мога да направя, нали знаете — каза тя и задърпа Коротков за ръката. Асансьорът спря, изплю един човек с чанта, затули се с мрежата и пак тръгна надолу.

— Пуснете ме! — изпищя Коротков, изскубна ръката си и се втурна с проклетия надолу по стълбището. След като взе на един дъх шестте мраморни площадки и насмалко не преби една висока бабичка с боне, която взе да се кръсти от страх, той се озова долу пред огромна нова стъклена стена, над която пишеше със сребърни букви на син фон „Дежурни възпитателки“ и отдолу с перодръжка на хартия „Справки“. Мрачен ужас обзе Коротков. Зад стената ясно се мярна Наполеонкер. Наполеонкер, избръснат до синьо, предишният и страшният. Той мина съвсем близо до Коротков, разделяше ги само тъпичкият слой стъкло. Като се стараше да не мисли за нищо, Коротков се хвърли към лъскавата пиринчена дръжка на бравата и я задруса, но тя не помръдна.

Той изскърца със зъби, дръпна още веднъж колкото му сила държи грейналия пиринч и чак тогава отчаян забеляза миниатюрния надпис: „Избиколете през 6-и вход“.

Наполеонкер се мярна и потъна в една черна ниша зад стъклото.

— Къде е шести? Къде е шести? — слабо викна Коротков на някого. Хората наоколо се отдръпнаха. Една малка странична врата се отвори и от нея излезе ластикотинено старче със сини очила и огромен списък в ръцете. То погледна Коротков над очилата, усмихна се и подъвка устни.

— Какво? Пак ли сте дошли? — зафъфли то. — Ей Богу, не си струва. Чуйте какво ви казва старият човек, откажете се. Все едно, вече съм ви задраскал. Хи-хи.

— Откъде сте ме задраскали? — вцепени се Коротков.

— Хи. То се знае откъде, от списъците. Драс с моливчето, и готово. Хи-кхи. — Старчето се разсмя сладострастно.

— Чак... кайте... — Ама откъде ме познавате?

— Хи. Голям шегаджия сте, Василий Павлович.

— Аз съм Вартоломей — каза Коротков и попипа с ръка студеното си и хлъзгаво чело — Петрович.

Усмивката напусна за миг лицето на страшното старче.

То се вторачи в листа и прокара сухото си пръстче с дълъг нокът по списъка.

— Я недейте ме обърква! Ето го — В. П. Колобков.

— Аз съм Коротков — нетърпеливо извика Коротков.

— И аз същото ви казвам: Колобков — засегна се старчето. — А ей го и Наполеонкер. Заедно ги прехвърлят, а на мястото на Наполеонкер отива Чекушин.

— Какво?... — викна Коротков, кажи-речи, полудял от радост. — Наполеонкер изгонен ли е?

— Именно. Само един ден можа да поуправлява и го изритаха.

— Боже! — възкликна Коротков, ликувайки. — Спасен съм! Спасен съм! — И замаян от радост, стисна кокалестата ноктеста ръка на старчето. То се усмихна. За миг радостта на Коротков помръкна. Нещо странно, зловещо се бе мярнало в сините очни дупки на стареца. Странна му се стори и усмивката, която оголваше сини венци. Но Коротков веднага пропъди от себе си неприятното чувство и се засуети.

— Излиза, че аз сега трябва да хукна към Кимат?

— Непременно — потвърди старчето, — тук си е казано — в Кимат. Само ми дайте за момент вашия пропуск, да му сложа с моливчето една заверчица.

Коротков веднага бръкна в джоба си, пребледня, бръкна в другия, пребледня още повече, заотупва джобовете на панталона си и се втурна със сподавен вопъл обратно по стълбището, като си гледаше под краката. Блъскайки се в хората, отчаяният Коротков излетя чак догоре, искаше да види красавицата с бляскавите камъчета, да я попита за нещо и видя, че красавицата се е превърнала в безобразие, сополиво хлапе:

— Миличък — втурна се към него Коротков, — портфейлът ми, един такъв жълт.

— Не е вярно — злобно му отговори хлапето, — не съм го вземал, лъжат.

— Ама не бе, драги, не... не си ти... за документите ми става дума.

Момчето го погледна изпод вежди и изведнъж се разрева с дебел басов глас.

— Ах, Боже мой! — отчаян извика Коротков и хукна надолу към старчето.

Но когато дотърча, старчето вече го нямаше. Беше изчезнало. Коротков се втурна към малката вратичка, дръпна с все сила дръжката. Тя се оказа заключена. В полумрака понамирисваше на сира.

Мислите в главата на Коротков се завъртяха като вихрушка и изскочи една нова: „Трамваят!“ Изведнъж той ясно си спомни как го притискаха на площадката две момчета, едното от тях слабичко, с черни, сякаш залепени мустачки.

— То бива, бива да не му върви на човек — мърмореше Коротков, — ама чак толкоз не бива.

Той изтърча на улицата, дотърча до другия ѝ край, сви в пресечката и се озова пред входа на ниска сграда с неприятна архитектура. Някакъв сив човек, кривоглед и мрачен, попита Коротков, като гледаше не към него, а някъде настрана:

— Къде се вреш?

— Аз, другарю, съм В. П. Коротков, на когото току-що му откраднах документите... Всички до един... Могат да ме приберат...

— Като нищо — потвърди човекът на входа.

— Затуй ме пуснете...

— Коротков лично да дойде.

— Ама аз съм Коротков бе, другарю.

— Покажи си удостоверение.

— Току-що ми го откраднах — изстена Коротков, — открадна ми го, другарю, едно младо момче с мустачки.

— С мустачки ли? Значи е Колобков. Няма начин да не е той. Все в нашия район пипа. Сега по чайните трябва да го търсиш.

— Не мога бе, другарю — заплака Коротков, — трябва да ида в Кимат при Наполеонкер. Пуснете ме да вляза.

— Дай удостоверение, че са ти го откраднали.

— От кого?

— От домоуправителя.

Коротков напусна стълбището пред входа и хукна по улицата.

„В Кимат или при домоуправителя? — помисли си той. — Домоуправителят приема сутрин, излиза, че в Кимат.“

В този миг часовникът отдалечено би четири пъти на рижавата кула и начаса от всички врати заизскачаха хора с чанти. Настъпи здрач и от небето заваля рядък мокър сняг.

„Късно е — помисли си Коротков, — вкъщи.“

VI ПЪРВАТА НОЩ

От дупката на ключалката стърчеше бяла бележка. Коротков я прочете в здрача.

„Драги съседе!

Заминавам при мама в Звенигород. Подарявам ви виното. Пийте го със здраве — никой не иска да го купи. Те са в ъгъла.

Ваша А. Пашова“

Коротков се усмихна с половин уста, въртна ключа и на двайсет курса премъкна в стаята си всички бутилки, наредени в ъгъла на коридора, и както си беше с каскета и палтото, се тръшна на кревата. Близо половин час гледа като замаян портрета на Кромуюел, който се разтапяше в гъстия здрач, после скочи и внезапно изпадна в някакъв припадък от буйно естество. Смъкна каскета си, запрати го в ъгъла, с един замах събори на пода пачките с кибрит и започна да ги тъпче с крака.

— На! На! На! — зави Коротков и затроши с прашене дяволските кутии, при което му се привиждаше, че троши главата на Наполеонкер.

При спомена за яйцевидната глава изведнъж се появи мисъл за бръснатото лице и за брадатото и тогава Коротков се спря.

— Ама моля ви се... може ли такова нещо... — прошепна той и прокара ръка през очите си — как стават тия работи? Бива ли да стоя и да се занимавам с глупости, когато всичко е толкова ужасно?! Не ми се вярва да е двоен тоя човек.

През черните прозорци в стаята започна да пропълзва страх и Коротков спусна завесите, като се стараяше да не гледа навън. Но не му олекна. Двойното лице, ту обраствайки с брада, ту внезапно

избръсвайки се, изплуваше от време на време от тългите и зеленикавите му очи святкаха. Най-сетне Коротков не издържа и се разплака тихичко, защото усещаше, че мозъкът му иска да се пръсне от напрежението.

След като се наплака и получи облекчение, той си похапна от вчерашните хлъзгави картофи, а после пак си поплака, когато се върна към проклетата загадка.

— Ама моля ви се... — ненадейно измърмори той — какво съм седнал да плача, когато имам вино?

Изпи на един дъх половин чаена чаша. Сладката течност му подейства след пет минути — мъчително го заболя лявото слепоочие и парливо, до призляване му се допи вода. След като изпи три чаши, Коротков от болката в слепоочието съвсем забрави за Наполеонкер, измъкна се със стон от връхните си дрехи и избелвайки очи от премаляване, падна в леглото. „Да имаше сега един пирамидон...“ — дълго шепна той, докато мътният сън не се смили над него.

VII

ОРГАНЪТ И КОТАРАКЪТ

В 10 часа заранта на другия ден Коротков си направи на бърза ръка чай, изпи без апетит четвърт чаша и с усещането, че му предстои труден, главоболен ден, напусна стаята си и прекоси тичешком в мъглата мокрия асфалтиран двор. На вратата на пристройката пишеше: „Домоуправител“. Ръката на Коротков вече беше се пресегнала към бутона, когато очите му прочетоха: „Поради смъртен случай свидетелства не се издават.“

— Боже Господи — възкликна Коротков обезсърчен, — каквото и да подхвана, все на камък удрям. — И добави: — Щом е тъй, документите остават за после, а сега да отивам в Кимат. Трябва да разбере кое как е. Чекушин може вече да се е върнал.

Пеш, тъй като му бяха откраднати всичките пари, Коротков се дотътри до Кимат и след като прекоси вестибюла, се запъти към канцеларията. На прага на канцеларията застана като вкопан и зяпна от учудване. В кристалната зала нямаше нито едно познато лице. Нито Дрозд, нито Ана Евграфовна, накъсо казано, никой. По масите, наподобявайки вече не гарги по жица, а трите ловни сокола на цар Алексей Михайлович, седяха трима съвсем еднакви бръснати руси мъже със светлосиви карирани костюми и една млада жена с мечтателни очи и брилянтни обеци на ушите. Младите мъже не обърнаха на Коротков никакво внимание и продължиха да скрибуцат в счетоводните книги, а жената го погледна закачливо. Но когато той в отговор на това се усмихна стеснително, тя се усмихна надменно и извърна глава. „Странно“ — помисли си Коротков и излезе от канцеларията, препъвайки се в прага. Пред вратата на своята стая се поколеба, въздъхна, гледайки стария мил надпис: „Деловодител“, отвори вратата и влезе. На Коротков му причерня пред очите и подът се залюля леко под краката му. На Коротковото бюро, разперил лакти и драскайки като щур с перото, седеше самият Наполеонкер. Гофрирани лъскави косми закриваха гърдите му. На Коротков му секна дъхът,

докато гледаше гланцовото голо теме над зеленото сукно. Наполеонкер пръв наруши мълчанието.

— Какво обичате, другарю? — учтиво изгугука той с фалцет.

Коротков трескаво облиза устни, пое в тесните си гърди голям куб въздух и каза почти шепнешком:

— Кхъм... аз, другарю, съм тукашният деловодител... Тоест... е да де, ако си спомняте заповедта...

Почуда рязко промени горната част на лицето на Наполеонкер. Светлите му вежди се повдигнаха и челото му се превърна в хармоника.

— Да прощавате — учтиво отговори той, — но тукашният деловодител съм аз.

Коротков временно онемя. А когато немотата му премина, той каза следните думи:

— Ама как? Вчера, тоест. Ах, вярно бе. Извинявайте, моля ви се. Впрочем имам грешка. Ако обичате.

Излезе заднешком от стаята и в коридора си каза с дрезгав глас:

— Коротков, я си спомни коя дата сме днес.

И сам си отговори:

— Вторник, тоест петък. Хиляда и деветстотин.

Обърна се и в същия миг пред него на човешката топка от слонова кост светнаха две коридорни крушки и бръснатото лице на Наполеонкер затули целия свят.

— Добре! — изкънтя легенът и гърч премина през Коротков. — Аз ви чакам. Отлично. Драго ми е да се запознаем.

С тези думи се доближи до Коротков и така му стисна ръката, че той застана на един крак като щъркел на покрив.

— Оправих щата — бързо, отсечено и тежко заговори Наполеонкер. — Тримата са там — той посочи вратата на канцеларията — и, разбира се, Манечка. Вие сте моят помощник, Наполеонкер — деловодител. Предишните ги изгоних до един. Включително и идиота Пантелеймон. Има сведения, че е бил лакей в „Алпийска роза“. Аз сега ще прескоча до отдела, а вие през туй време напишете с Наполеонкер донесението за всички и най-вече за онзи, как му беше името... Коротков. Между другото, вие малко ми приличате на тоя мерзавец. Само че оня беше с насинено око.

— Аз. Не — каза Коротков, олюлявайки се и с увиснало чене, — аз не съм мерзавец. Откраднаха ми всичките документи. До един.

— Всичките? — провикна се Наполеонкер. — Дребна работа. Толкова по-добре.

Той се впи в ръката на тежко задъхания Коротков, втурна се по коридора, издърпа го в свещения кабинет и го запрати на един тумбест кожен стол, а самият се настани на бюрото.

Коротков, продължавайки да усеща страшното поклащане на пода под краката си, се сви и затворил очи, замърмори: „Двайсети беше понеделник, значи вторник е двапет и първи. Не. Какви ги приказвам? Двапет и първа година. Изходящ номер 0,15, място за подпис тире Вартоломей Коротков. С други думи, аз. Вторник, сряда, четвъртък, петък, събота, неделя, понеделник. И понеделник започва с п, и петък започва с п, а събота... събота — със с, също като сряда...“

Наполеонкер с трясък извъртя един подпис на бланката, удари й печата и я натика в ръцете на Коротков. В този миг иззвъня телефонът. Наполеонкер грабна слушалката и закрещя:

— Аха! Тъй. Тъй. Веднага пристигам.

Втурна се към закачалката, грабна фуражката, закри с нея голото си теме и изчезна през вратата с прощалните думи:

— Чакайте ме при Наполеонкер.

На Коротков направо му се зави свят, когато прочете написаното на бланката с печат:

„Предявителят на настоящото действително е моят помощник др. Василий Павлович Колобков, което действително е вярно. Наполеонкер“

— Оо — простена Коротков, изтърсвайки на пода бланката и каскета си. — Какви работи стават?!

В същия миг вратата пропя пискливо и Наполеонкер се върна, издокаран с брадата си.

— Наполеонкер духна ли вече? — попита той Коротков с тънък и нежен гласец.

Падна мрак.

— Ааааа... — изви, неиздържал изтезанието, Коротков, скочи обезумял към Наполеонкер и му се озъби. По лицето на Наполеонкер дотам се изписа ужас, че то веднага прежълтя. Той натисна вратата със

задник, отвори я с грохот и хлътна в коридора, не можа да се удържи на крака и клекна, но веднага след това се изправи и побягна с вик:

— Разсилен! Разсилен! Помощ!

— Стойте. Стойте. Моля ви се, другарю... — извика дошлият на себе си Коротков и се втурна да го гони.

Нещо изтрещя в канцеларията и соколите скочиха като по команда. Мечтателните очи на жената подхвъркнаха над пишещата машина.

— Ще стрелям! Ще стрелям! — разнесе се истеричният ѝ вик.

Наполеонкер изскочи във вестибюла на площадката с органа пръв, поколеба се към една секунда накъде да тича, даде газ, взе остро завоя и изчезна зад органа. Коротков се втурна след него, подхлъзна се и сигурно щеше да си строши главата в парапета, ако не беше огромната крива и черна ръчка, стърчаща от жълтата странична стена на инструмента. Тя подхвана пеша на Коротковото палто, гнилият шевиот се цепна с тих писък и Коротков меко кацна на студения под. Вратата на страничното коридорче зад органа се затръшна с трясък зад Наполеонкер.

— Боже... — започна Коротков и не довърши.

В грандиозния сандък с прашни медни тръби се чу странен звук, сякаш се бе счупила водна чаша, след това прашно куркане на черва, странен хроматичен писък и биене на камбани. После звучен мажорен акорд, ободряваща пълнокръвна струя и целият жълт триетажен сандък засвири, прехвърляйки вътре купищата залежал звук:

Бучи московският пожар...

В черния квадрат на вратата ненадейно се появи бледото лице на Пантелеймон. Миг, и то претърпя метаморфоза. Очичките му засвяткаха победоносно, той се изпъна, плесна се с дясната си ръка по лявата, сякаш бе праметнал невидима салфетка, завтече се и малко на една страна, косо като страничен кон, впрегнат в тройка, се юрна надолу по стълбището, закръглил ръцете си така, като че ли в тях имаше поднос с чашки.

Димът се стеле по рекатаа.

— Каква попара надробих! — ужаси се Коротков:

След като превъртя първите степани вълни, машината заработи гладко, запълвайки с хилядогласен лъвски рев безлюдните зали на Кимат.

По кулата на Кремъл стар.

През воя, грохота и камбаните се промуши звукът на автомобилен клаксон и веднага след това Наполеонкер се върна през главния вход — Наполеонкер бръснат, отмъстителен и страховит. Заобиколен от зловещо синкаво сияние, той плавно се заизкачва по стълбището. На Коротков му настръхна косата, той подскочи, изхвъркна през страничната врата и по кривата стълба зад органа изтича на осеяния с чакъл двор, а след това на улицата. Като подир ранен дивеч хукна той по улицата, слушайки как след него глухо боботи сградата на „Алпийска роза“:

Наполеон от страх се мята...

На ъгъла един файтонджия размахваше камшика като луд и се мъчеше да подкара крантата си.

— Господи! Господи! — бурно зариде Коротков. — Пак той. Ама на какво прилича това?

Наполеонкер, брадат, изникна от паважа до файтона, скочи в него и започна да думка файтонджията по гърба, повтаряйки с тънък глас:

— Карай! Карай, негоднико!

Крантата се напъна, зарита с крака, а след това под парещите удари на камшика препусна и запълни улицата с файтонен грохот. През бурните сълзи Коротков видя как отлетя лъскавият цилиндър на файтонджията, а изпод него в различни посоки се разхвърчаха премятащи се книжни пари. Хлапетиите със свиркане се втурнаха да

ги гонят. Файтонджията се обърна, опъна отчаян поводите, но Наполеонкер започна да го блъска лудешки по гърба с вопъла:

— Не спирай! Не спирай! Аз ще ти платя.

Файтонджията извика отчаяно:

— Ще ме съсипеш, твоя милост! — подкара крантата в галоп и всичко изчезна зад завоя.

Както ридаеше, Коротков погледна сивото небе, което профучаваше над главата му, олюля се и извика с болка в гласа:

— Стига. Няма да си оставя магарето в калта! Аз ще го разясня него. — Подскочи и се вкопчи в лирата на трамвая. Лирата го полюля близо пет минути и го хвърли пред една девететажна зелена сграда. Коротков се втурна към вестибюла, промуши глава през четириъгълния отвор в дъсчената стена и попита грамадния син чайник:

— Къде е бюро „Жадби“, другарю?

— 8-и етаж, 9-и коридор, апартамент 41-ви, стая 302 — отговори му чайникът с женски глас.

— 8-и, 9-и, 41-ви, триста... триста... колко беше... 302 — мърмореше Коротков, докато изкачваше тичешком широкото стълбище. — 8-и, 9-и, 40... не, 42... не, 302 — мучеше той, — ах, божичко, забравих го... да, 40-а, четирийсета...

На 8-ия етаж подмина три врати, видя на четвъртата черната цифра „40“ и влезе в необятна зала с колони и прозорци от двете страни. В ъглите ѝ бяха отрупани ролки с хартия и целият под беше осеян с изписани листчета. В далечината се мержелееше масичка с пишеща машина, а на нея седеше златиста жена и тихо си тананикаше някаква песничка, подпряла бузата си с юмрук. Коротков се озърна смутено и видя как от естрадата зад колоните слезе с тежки стъпки масивната фигура на мъж с бял контош. На мраморното му лице изпъкваха посивели провиснали мустаци. Мъжът, усмихвайки се с необикновено учтива, безжизнена гипсова усмивка, се приближи до Коротков, стисна му нежно ръката и каза, траквайки с токове:

— Ян Собиески.

— Не може да бъде... — отговори му смаян Коротков.

Мъжът се усмихна приятно.

— Представете си, мнозина се учудват — заговори той с неправилни ударения, — но недейте си мисли, другарю, че имам нещо

общо с тоя бандит. О, не. Горчиво съвпадение и нищо повече. Вече съм подал молба за утвърждаване на новото ми фамилно име — Соцвоски. То е значително по-красиво и не толкова опасно. Впрочем, ако ви е неприятно — мъжът се нацупи обидчиво, — не се натрапвам. Ние винаги ще намерим хора. Натискат се да дойдат при нас.

— Ама моля ви се, как може — с болка в гласа извика Коротков, усещайки, че и тук започва нещо странно, както и навсякъде. Озърна се като подгонено животно, опасявайки се, че отнякъде ще изскочи бръснатият лик и голото като яйчена черупка теме, а после добави баналното: — Много ми е драго, да, много...

Пъстра руменина изби по мраморния човек; той пое нежно ръката на Коротков и го затегли към масичката, като не преставаше да му говори:

— И на мен ми е много драго. Но вижте докъде съм изпаднал: представете си, не мога дори един стол да ви предложа. Подритват ни въпреки огромното ни значение (мъжът посочи ролките с хартия). Интриги... Ноо ние ще разперим криле, не се тревожете... Хъм... Та с какво ново ще ни зарадвате? — нежно попита той бледия Коротков. — Ах, да, виноват, хиляди пъти виноват, позволете да ви запозная. — Той махна изящно с бялата си ръка към пишещата машина. — Хенриета Потаповна Персимфанс^[1].

Жената начаса стисна със студена ръка ръката на Коротков и го погледна разнежено.

— И тъй — сладко продължи домакинът, — с какво ще ни зарадвате? Фейлетон? Очерци? — проточи той, вдигайки към небето белите си очи. — Не можете да си представите каква нужда имаме от тях.

„Пресвета Богородице... какво става тук?“ — мъгляво си помисли Коротков и след това заговори, като си поемаше трескаво дъх:

— С мен... въ... стана нещо ужасно. Той... Аз направо не разбирам. Само, за Бога, да не си помислите, че това са халюцинации... Кхъм... ха-кха... (Коротков направи опит да се засмее изкуствено, но нищо не излезе.) Той е жив. Уверявам ви... но аз нищо не мога да разбера, ту е с брада, а след минута без брада. Направо не разбирам... И гласа си променя... освен туй ми откраднаха всичките документи до един, а домоуправителят за беля умря. Тоя Наполеонкер...

— Знаех си аз — извика домакинът, — това са те!

— Ах, Боже мой, ама разбира се — обади се жената, — ах, тия ужасни Наполеонкери.

— Трябва да знаете — развълнувано я прекъсна домакинът, — че заради него седя на пода. Ето, сам се убедете. Но какво разбира той от журналистика?... — Домакинът хвана Коротков за копчето. — Имайте добрината да ми кажете какво разбира. Два дена стоя тук и направо ме съсипа. Но, представете си, провървя ми. Отидох при Фьодор Василиевич и той най-сетне го махна; Поставих въпроса остро: или аз, или той. Прехвърлиха го в някакъв Кимат или дявол го знае къде. Нека смърди там на кибрит! Но мебелировката, мебелировката той успя да предаде на това проклето бюро. Цялата. Какво ще кажете? На какво, ако мога да знам, ще пиша аз? На какво ще пишете вие? Защото не се съмнявам, че ще станете наш, драги (домакинът прегърна Коротков). Този нехранимайко по най-безотговорен начин пробута прекрасни атлазени мебели Луи Каторз на едно нищо и никакво бюро, което утре, все едно, ще го закрият.

— На кое бюро? — попита Коротков с глух глас.

— Ах, на тия „Жалби“ или не знам как им казваха — с досада рече домакинът.

— Какво? — викна Коротков. — Какво? Къде е то?

— Там — изумено отговори домакинът и посочи пода.

Коротков за последен път огледа с безумни очи белия контош и след миг се намери в коридора. Помисли малко и се стрелна наляво да търси стълбище за слизване. Близо пет минути търча, следвайки капризните чупки на коридора, и след пет минути се озова на мястото, откъдето беше изтърчал. Врата № 40.

— Ах, дявол да го вземе! — изахка Коротков, потутка се и хукна надясно и след 5 минути се намери пак там. № 40. Отвори с рязко движение вратата, втурна се в залата и се убеди, че тя е обезлюдяла. Само пишещата машина безмълвно се усмихваше с белите си зъби на масата. Коротков се завтече към колоната и изведнъж зърна домакина. Той стоеше на пиедестал вече без усмивка, с обидено лице.

— Извинявайте, че не се сбогувах... — започна Коротков и млъкна. Домакинът стоеше без ухо и нос, лявата му ръка беше откърлена. Заднешком и изтръпнал, Коротков пак изхвъркна в

коридора. Една незабележима тайна врата отсреща внезапно се отвори и през нея мина сбръчкана кафява селянка с празни кофи на кобилица.

— Бульо! Бульо! — тревожно завика Коротков. — Къде е бюрото?

— Не знам, чедо, не знам, лелиното — отговори му селянката. — Ами ти недей търча, рожбо, все едно, няма да го намериш. Шега ли е това — десет етажа.

— Патка с патка... — изръмжа Коротков със стиснати зъби и се хвърли към вратата. Тя се затръшна зад него и Коротков се озова в задънено полутъмно пространство без изход. Като се блъскаше в стените и драскаше с нокти, сякаш беше затрупан в минна галерия, той най-сетне натисна едно бяло петно и то го пусна на някакво стълбище. Трополейки ситно-ситно, се завтече надолу. Дочу стъпки, идващи отдолу към него. Смътна тревога стегна сърцето на Коротков и той започна да слиза по-бавно. Още миг — и се показва лъскавата фуражка, мярнаха се сивото одеяло и дългата брада. Коротков се олюля и вкопчи ръце в парапета. Погледите им се кръстосаха едновременно и двамата завиха от страх и болка с тънки гласове. Коротков взе да отстъпва заднешком нагоре, Наполеонкер заотсгъпва надолу, обзет от ужас.

— Почакайте — изхъхри Коротков, — един момент... само ми обяснете...

— Помоощ! — ревна Наполеонкер, сменяйки тънкия гласец с предишния си меден бас. Той се препъна и падна с грохот по гръб: ударът му се отрази. Превърнал се в черен котарак с фосфорни очи, той изхвъркна обратно, прекоси пъргаво и кадифено площадката, сви се на топка, скочи на перваза на прозореца и изчезна през строшеното стъкло и паяжините. Бяла завеса забули за миг Коротковия мозък, но тутакси падна и настъпи необикновено просветление.

— Сега всичко ми е ясно — прошепна Коротков и се разсмя тихичко, — аха, разбрах. Ето каква била работата. Котараци! Всичко ми е ясно. Котараци.

Той започна да се смее все по-силно и по-силно, докато цялото стълбище не заехтя от гръмотевичен тътен.

[1] Съкращението Персимфанс (Первый симфонический ансамбль) е използвано тук като фамилно име. — Б.пр. ↑

VIII

ВТОРАТА НОЩ

В здрача, седнал на бархетния креват, другарят Коротков изпи три бутилки вино, за да забрави всичко и да се успокои. Сега главата го болеше цялата: дясното и лявото слепоочие, тилът и дори клепачите. Леко гадене се надигаше от дъното на стомаха му, разхождаше се вътре на вълни и на два пъти др. Коротков повръща в легена.

— Измислих какво ще направя — слабо шепнеше Коротков, провесил глава, — утре ще внимавам да не го срещам. Но тъй като той се върти навсякъде, ще се спотая. Ще се спотая: в някоя крива или задънена уличка. А той ще си ме подмине. А ако ме погне, ще избягам. И той ще ме остави на мира. Върви си по пътя, драги. И аз вече не искам да се връщам в Кимат. Майната ти. Служи си и като завеждащ, и като деловодител, и трамвайните пари не ти искам. Ще мина и без тях. Само че, моля ти се, остави ме на мира. Котарак ли си, не си ли котарак, с брада ли си, или без брада — ти гледай себе си и аз ще гледам себе си. Ще си намеря друго местенце и ще служа тихо и мирно. Нито аз закачам някого, нито мен някой. И жалби няма да подавам срещу теб. Утре само да си извадя документи — и край...

В далечината глухо заби часовник. „Бам... бам...“ „Това ще да е у Пеструхини — помисли си Коротков и започна да брой: — Десет... единайсет... полунощ, 13, 14... 40...“

— Четирийсет пъти би горкият часовник — съкрушено се усмихна Коротков, а после пак заплака. После пак заповръща със спазми и болки църковното вино.

— Силно е, много е силно туй вино — каза Коротков и се отпусна със стон на възглавницата. Минаха близо два часа и незагасената лампа осветяваше бледото лице на възглавницата и разчорлената коса.

IX

МАШИННАТА СТРАХОТИЯ

Есенният ден посрещна др. Коротков уклончиво и странно. Озъртайки се боязливо по стълбището, той се изкачи на 8-ия етаж, сви наслуки вдясно и трепна радостно. Една нарисувана ръка му сочеше надписа „Стаи 302-349“. Следвайки пръста на спасителната ръка, той се добра до вратата с надпис „302 — бюро «Жалби»“. Коротков предпазливо надникна в нея, за да не се сблъска с когото не трябва, влезе и се озова пред седем жени с пишещи машини. Поколеба се малко и се приближи до първата — мургава и матова, поклони се и понечи да каже нещо, но чернооката ненадейно го прекъсна. Погледите на всички жени се устремиха към Коротков.

— Да излезем в коридора — рязко каза матовата и нервно си оправи фризура.

„Боже мой, пак нещо не е наред...“ — жално си рече Коротков. Той въздъхна тежко и се подчини. Шестте останали развълнувано си зашушукаха подире му.

Чернооката изведе Коротков и в полумрака на празния коридор му каза:

— Ужасен сте... Заради вас не съм спала цяла нощ и най-последно се реших. Нека бъде както искате. Ще ви се отдам.

Коротков погледна мургавото лице с огромни очи, от което лъхаше на момина сълза, издаде някакъв гърлен звук и нищо не каза. Чернооката отметна глава, озъби се страдалчески, хвана ръцете на Коротков, дръпна го към себе си и зашепна:

— Защо мълчиш, изкусителю? Ти ме покори с храбростта си, змейо мой. Целувай ме де, по-скоро ме целувай, докато не е дошъл някой от контролната комисия.

От устата на Коротков пак излетя странен звук. Той се олюля, усети върху устните си нещо сладко и меко и огромните зеници се оказаха съвсем близо до очите на Коротков.

— Ще ти се отдам... — се чу шепот до самата уста на Коротков.

— Нямам нужда — прегракнало отговори той, — на мен ми откраднаха документите.

— Тъй-тъй — изведнъж се дочу зад гърба му.

Коротков се обърна и видя ластикотиненото старче.

— Аах! — извика чернооката, затули лицето си с ръце и се шмугна през вратата.

— Хи — каза старчето, — бравос. Където и да отиде човек, все вас ще заvari, господин Колобков. Ама голям тарикат сте. Само че и да целувате, и да не целувате, командировката няма да я изцелувате. На мен, стария човек, я дадоха, аз ще замина. Да го знаете.

При тия думи той направи на Коротков неприличен жест със съсухрени пръсти.

— А заявлениецe срещу вас ще подам — продължи ластикотинът, — да-да. Разложихте три в главния отдел, сега излиза, че на подотделите се прехвърляте. А туй, че горките момичета плачат, та се късат, вас не ви интересува. Криво им е на клетите, ама е късно. Не се връща моминска чест. Не се връща.

Старчето измъкна голяма носна кърпа на оранжеви букетчета, заплака и се засекна.

— Ще ви се да измъкнете от ръцете на стария човек едни нищо и никакви дневни пари, нали тъй, господин Колобков? Добре де... — старчето се затресе и зарида, изтърва си чантата — вземете ги, яжте. Нека безпартийното, съчувстващо старче пукне от глад... Нека. На гробищата му е мястото. Но едно помнете, господин Колобков — гласът на старчето стана пророчески страховит и в него заехтяха камбани, — няма да ви донесат щастие тия сатанински пари. В гърлото ще ви заседнат. — И старчето избухна в бурни ридания.

Коротков изпадна в истерика; внезапно и неочаквано за самия себе си той затропа ситно с крака.

— Върви на майната си! — тънко се развика той и жалният му глас се разнесе под сводовете. — Аз не съм Колобков. Остави ме на мира! Не съм Колобков! Не заминавам! Не заминавам!

Той започна да къса яката на ризата си.

Старчето мигновено изсъхна, затрепери от ужас.

— Следващият! — изграчи вратата. Коротков млъкна и се втурна през нея, сви наляво, подмина пишещите машини и се озова пред един

едър, изящен русокос мъж със син костюм. Русокосият кимна на Коротков и каза:

— По-кратко, другарю. С две думи. На бърза ръка. Полтава или Иркутск?

— Откраднаха ми документите — отговори раздърпаният Коротков, като се озърташе лудешки — и се появи котаракът. Той няма право. Никога през живота си не съм се бил, от кибрита е. Няма право да ме преследва. Пет пари не давам, че е Наполеонкер. Откраднаха ми до...

— А, това са празни приказки — отговори синият. — Обмундировка ще ви дадем, и ризи, и чаршафи. Ако изберете Иркутск, дори едно употребявано кожухче. По-кратко.

Той извън музикално с ключа в бравата, издърпа чекмеджето, надникна в него и каза приветливо:

— Запвейте, Сергей Николаевич.

И тутакси от ясеновото чекмедже се подадоха сресана, светла като лен глава и сини шарещи очи. След тях се изви като змийски вратът, изпука колосаната яка, показаха се сакото, ръцете, панталонът и след секунда завършеният секретар изпищя „Добро утро“ и застана на червеното сукно. Той се изтръска като мокро куче, скочи от бюрото, намести по-навътре маншетите си, измъкна от малкото си джобче автоматична писалка и в същия миг започна да пише с всичка сила.

Коротков се стъписа, протегна ръка и каза жално на синия:

— Вижте, вижте, той излезе от бюрото. Как стават тия работи?...

— То се знае, че ще излезе — отговори му синият, — няма цял ден да лежи вътре. Време му е. Всяка секунда е скъпа. Хронометраж.

— Но как? Как? — зазвънтя Коротков.

— Ох, божичко — започна да се ядосва синият, — не ми губете времето, другарю.

Главата на чернооката се подаде през вратата и се провикна възбудено и радостно:

— Вече препратих документите му в Полтава. Й аз заминавам с него. Имам леля в Полтава на 43 градуса ширина и 5 дължина.

— Прекрасно — отговори русокосият, — защото това протакане беше ми омръзнало.

— Не искам! — викна Коротков и погледът му се защура. — Тя ще ми се отдава, а аз тия работи не ги понасям! Върнете си ми

документите. Свещеното ми фамилно име. Възстановете го!

— Другарю, това се извършва в отдел бракуващи се — изписука секретарят, — ние нищо не можем да направим.

— О, глупчото ми! — възкликна чернооката, която пак се бе подала. — Съгласи се! Съгласи се! — завика тя със суфльорски шепот. Главата ѝ ту се скриваше, ту се появяваше.

— Другарю! — зарада Коротков, като размазваше сълзите по лицето си. — Другарю! Умолявам те, дай ми документите. Бъди човек. Бъди, моля те с всички фибри на душата си, и аз ще ида в манастир.

— Другарю! Без истерика. Конкретно и абстрактно изложете писмено и устно, спешно и поверително — Полтава или Иркутск? Не губете времето на служителите! Не ходете по коридорите! Не плюйте по пода! Пушенето забранено! Тук не се развалят пари! — забоботи кипналият русокос мъж.

— Ръкостисканията се отменят! — изкукурига секретарят.

— Да живеят прегръдките! — страстно прошепна чернооката, премина през стаята като полъх и обвя с миризма на момина сълза врата на Коротков.

— Казано е в тринайсетата заповед: не влизай без доклад при ближния си — изфъфли ластикотиненият и прелетя по въздуха, като размахваше пешовите на наметалцето си... — Аз да не мислите, че влизам, не влизам, ама все едно, ще ви подхвърля малко книжа, ей тъй, хоп!... Което писъмце и да подпишеш — отиваш на подсъдимата скамейка. — Той извади от широкия си черен ръкав тесте бели листове и те се разхвърчаха и накацах по бюрото като чайки по крайбрежни скали.

Из стаята плъзна мътилка и прозорците се разлюляха.

— Другарю русокос — плачеше измъченият Коротков, — на място ме застреляй, ама ми издай едно какво да е документче. Ръка ще ти целувам.

В мътилката русокосият започна да набъбва и да расте, без да престава нито за миг да подписва като луд листовите на старчето и да ги хвърля на секретаря, който ги хващаше с радостно мъркане.

— По дяволите! — викна русокосият. — По дяволите! Ей, машинописки!

Той махна с огромната си ръка, стената пред очите на Коротков се разпадна и трийсетте пишещи машини по бюрата дрънкаха със

звънчетата си и засвириха фокстрот. Поклащайки бедра, помръдвайки сладострастно раменца, размятвайки с кремави крака бялата пяна на комбинезонените дантели, трийсетте жени тръгнаха като кафешантански кордебалет между бюрата. Белите хартиени змии започнаха да се завират в зейналите уста на пишещите машини, да се огъват, да се разкрояват и да се съшиват с телбод. Появи се бял панталон с виолетови лампази. „Предявителят на настоящото действително е предявител, а не някакъв търчи-лъжи.“

— Обувай го! — викна русокосият в мъглата.

— Иии — тъничко изскимтя Коротков и заблъска глава в ръба на бюрото на русокосия. Главата му получи за малко облекчение и нечие просълзено лице се мярна пред Коротков.

— Валериан! — провикна се някой на тавана.

Наметалцето затули светлината като черна птица, старчето зашепна тревожно:

— Сега само едно може да те спаси — отивай при Дупкин в пети отдел. Бързай! Бързай!

Размириса се на етер, после едни ръце нежно изнесоха Коротков в полутъмния коридор. Наметалцето прегърна Коротков и го задърпа, като шепнеше и се кискаше:

— Ама голям номер им свих: такива книжа им насипах по бюрата, че сега на всеки от тях не му мърдат пет години с лишаване от права. Бързай! Бързай!

Наметалцето литна настрана от мрежата, която слизаше в пропастта, лъхна вятър и влага.

Х

СТРАШНИЯТ ДУПКИН

Огледалната кабина започна да пада надолу и двамата Короткови паднаха надолу. Първият и главният Коротков забрави втория в огледалото на кабината й излезе сам в прохладния вестибюл. Един извънредно дебел и розов с цилиндър го посрещна с думите:

— Много хубавичко. Сега ще ви арестувам.

— Аз не мога да бъда арестуван — отговори Коротков и се разсмя със сатанински смях, — защото съм неизвестно кой. Естествено. Не мога да бъда нито арестуван, нито оженен. А за Полтава няма да замина.

Дебелият човек се разтрепери от ужас, погледна Коротков в зениците и започна да пада възник.

— Арестувай ме де — изписука Коротков и изплезил на дебеланкото треперещия си блед език, който миришеше на валериан, — как ще ме арестуващ, ако вместо документи имам краставици? Може и Хохенцолерн да съм.

— Божичко Исусе Христе — каза дебеланкото, прекръсти се с разтреперана ръка и се превърна от розов в жълт.

— Наполеонкер да ти се е мяркал? — отсечено попита Коротков и се озърна. — Отговаряй, дебеланко!

— Съвсем не — отговори дебеланкото, променяйки розовото си оцветяване на сивичко.

— Какво ще правим сега? А?

— При Дупкин и никъде другаде — промълви дебеланкото, — най-добре ще е при него. Ама е страшен. Много е страшен! Да не му се изпречва човек на пътя. Двама вече изхвъркнаха от кабинета му горе. Одеве строши телефона.

— Добре — отговори Коротков и се изплю пренебрежително, — вече ми е все едно. Качвай ме!

— Гледайте да не си ударите краченцето, другарю пълномощник — нежно каза дебеланкото, докато настаняваше Коротков в асансьора.

На най-горната площадка ги пресрещна един хлапак на около шестнайсет години и ревна страховито:

— Къде си тръгнал? Стой!

— Недей ме би, чичко — каза дебеланкото, сви се и закри главата си с ръце, — лично при Дупкин.

— Минавай — извика хлапакът.

Дебеланкото зашепна:

— Вие влезте, ваше сиятелство, а аз ще ви почакам тук, на пейката. Много ме е страх...

Коротков се озова в едно тъмно антре, а от него в безлюден салон, постлан със син охлузен килим.

Пред вратата с надпис „Дупкин“ Коротков се поколеба малко, но после влезе и се намери в уютно мебелиран кабинет с огромна малинова маса и часовник на стената. Дребничкият пълничък Дупкин скочи като на пружина иззад бюрото си, засука мустаци и кресна:

— М-млък!... — Въпреки че Коротков още нищичко не беше казал.

В същия миг в кабинета се появи един блед младеж с чанта. Лицето на Дупкин веднага се покри с усмихвателни бръчки.

— Аа — сладко се провикна той, — Артур Артурич. Моите почитания.

— Слушай, Дупкин — подхвана младежът с метален глас, — ти ли си писал на Мехурчев, че съм бил установил във взаимоспомагателната каса лична диктатура и че съм задигнал вноските за месец май? Ти ли? Отговаряй, скапаняко!

— Аз?... — замънка Дупкин и по някакъв магически начин започна да се превръща от страховития Дупкин в добряка Дупкин. — Аз, Артур Диктатурович... Аз, разбира се... Ама вие не бива...

— Мръсно, мръсно — натъртено каза младежът, поклати глава, замахна с чантата си и цапардоса с нея Дупкин по бузата, сякаш изсипваше палачинка от тигана в чиния.

Коротков машинално изохка и се вцепени.

— Същото ще се случи и на теб, и на всеки негодник, който посмее да си пъха носа в моите работи — внушително каза младежът, закани се за сбогом на Коротков с червен юмрук и си излезе.

Към една-две минути в кабинета цари мълчание и само висулките на полилея подрънкваха от преминалия някъде камион.

— Това е, младежо — каза с горчива усмивка добрият и унижен Дупкин, — това е наградата за усърдието ми. По цели нощи не си доспиваш, не си дояждаш, не си допиваш, а резултатът е все един и същ — по мутрата. Да не би и вие да сте дошли за същото? Щом е тъй... Бийте Дупкин, бийте го. Мутрата му е май общинска. Или мислите, че с ръка ще ви заболи? Тогаз вземете свещника.

И Дупкин съблазнително изложи пълничките си бузи иззад бюрото. Без нищо да разбира, Коротков се усмихна стеснително с половин уста, хвана свещника за крачето и фрасна с пращане Дупкин по главата със свещите. От носа на Дупкин по сукното закапа кръв, той викна „помощ“ и избяга през вътрешната врата.

— Ку-ку! — радостно се провикна горската кукувица и изскочи от нюрнбергската шарена къщурка на стената.

— Ку-клукс-клан! — развика се тя и се превърна в плешива глава. — Ще отразим в писмен вид, че биете ръководните кадри!

Коротков се вбеси. Той замахна със свещника и удари часовника. Часовникът му отвърна с трясък и с пръски от златни стрелки. Наполеонкер изскочи от часовника, превърна се в бяло петле с надпис „изходящ“ и се шмугна през вратата. В същия миг иззад вътрешната врата се чу вопълът на Дупкин: „Дръжте го тоя разбойник!“ — и отвсякъде започна да се приближава тежкото топуркане на тичащи хора. Коротков се обърна и побягна.

XI

ЛУДАТА ОБЕЗДКА И БЕЗДНАТА

От площадката дебеланкото рипна в кабинета, заметна се с мрежите и се стрелна надолу, а по огромното, нащърбено стълбище хукнаха в следния ред: пръв — черният цилиндър на дебеланкото, след него — белият изходящ петел, подир петела — свещникът, който прелетя на косъм от острата бяла главичка, след това Коротков, шестнайсетгодишният с револвер в ръката и още някакви хора, трополящи с подкованите си ботуши. Стълбището застана с бронзов звън и тревожно задумкаха вратите по площадките.

Някой се провеси от най-горния етаж и викна с рупор:

— Коя секция се мести? Забравили сте огнеупорната каса!

Отдолу му отвърна женски глас:

— Бандити!

Коротков изпревари цилиндъра и свещника, пръв изхвъркна през огромната входна врата, налапа огромна порция нажежен въздух и излезе на стъпалата пред сградата. Бялото петле потъна в земята, оставяйки сярна миризма, черното наметалце се изтъка от въздуха и закрета покрай Коротков с тънък и проточен вик:

— Другари, бият кооператорите!

По пътя на Коротков минувачите побягваха и се шмугваха във входовете, пламваха и угасваха кратки милиционерски свирки. Някой лудешки насъскваше, дюдюкаше и лумваха тревожни, прегракнали виковете: „Дръжте го.“ Със ситен грохот се смъкваха железни ролетки и някакъв куц, седнал на трамвайната линия, пищеше:

— Започна се!

Сега изстрелите летяха подир Коротков чести и весели като панаирджийски бомбички и куршумите изсвирваха ту покрай него, ту над него. Ръмжащ като ковашко духало, Коротков се бе устремил към гиганта — единайсететажната сграда, обърната с едната си страна към улицата и с фасадата си към тясната пряка. На самия ъгъл стъклената табела с надпис „Restoran i pivo“ се цепна звездообразно и един стар

файтонджия не усети кога скочи от капрата и седна на паважа с отмаял израз на лицето и с думите:

— Браво бе! По когото ви падне ли гърмите, братлета?...

Един изскочил от пряката човек направи опит да хване Коротков за пеша на сакото и пешът му остана в ръцете. Коротков зави зад ъгъла, прелетя десетина метра и се втурна в огледалното пространство на вестибюла. Момчето с ширити и позлатени копченца отскочи от асансьора и се разплака.

— Качи се, чичко. Качи се! — каза то разревало. — Само не ме бий, сираче съм!

Коротков се заби в кутията на асансьора, седна на зеленото канапе срещу другия Коротков и задиша като риба на сухо. Момчето с хлипане се качи след него, затвори вратата, хвана се за въжето и асансьорът тръгна нагоре. И начаса долу, във вестибюла, загърмяха изстрели и се завъртяха стъклените врати.

Асансьорът вървеше нагоре толкова мазно, че чак да му се доповръща на човек, момчето се успокои и взе да си бърше носа с едната ръка, а с другата си играеше с въжето.

— Пари ли си задигнал, чичко? — с любопитство попита то, заглеждайки се в раздърпания Коротков.

— Наполеонкер... атакуваме... — отговори му запъхтян Коротков — само че той премина в настъпление...

— Ти, чичко, най-добре ще направиш, ако се качиш чак горе, дето са билиардните — посъветва го момчето, — там на покрива ще се удържиш, ако имаш маузер.

— Карай нагоре — съгласи се Коротков.

След малко асансьорът спря плавно, момчето отвори широко вратичките, подсмръкна и каза:

— Измъквай се, чичко, и бегом на покрива.

Коротков изскочи, огледа се и се послуша. Отдолу се дочу нарастващ, надигащ се тътен, отстрани — тракането на кокалените топки през стъклената стена, зад която се мяркаха разтревожени лица. Момчето се шмугна в асансьора, заключи се и хлътна надолу.

Коротков огледа с орлов поглед позицията, подвоуми се един миг и с бойния вик „напред!“ се втурна в билиардната. Замяркаха се зелени площи с лъскави бели топки и бледи лица. Отдолу съвсем близо издумка в оглушително ехо изстрел и някъде със звън се посипаха

стъкла. Като по сигнал играчите захвърлиха щеките и в индийска нишка, трополейки, побягнаха през страничните врати. Коротков се стрелна, залости зад тях вратата с резето, с трясък заключи входната стъклена врата, водеща от стълбището към билярдната, и само за миг се въоръжи с топки. Минаха се няколко секунди и до асансьора зад стъклото се подаде първата глава. Топката излетя от ръката на Коротков, премина със свирене през стъклото и главата мигновено изчезна. На мястото ѝ блесна блед пламък и изникна втора глава, след нея — трета. Топките захвърчаха една след друга и остъклената стена се изпотроши. Непрекъснато трополене покри стълбището и в отговор като оглушителна шевна машина „Сингер“ зави и затресе цялата сграда картечница. Стъклата и черчеветата в горната част бяха отрязани като с нож и мазилката се разнесе по цялата билярдна като облак от пудра.

Коротков разбра, че позицията не може да бъде удържана. Засили се, закри главата си с ръце и ритна третата стъклена стена, зад която започваше асфалтираният покрив на грамадата. Стената се сцепи и се изсипа. Под бушуващия огън Коротков успя да изхвърли на покрива пет пирамиди и те се търкулнаха по асфалта като отсечени глави. След тях изскочи Коротков и тъкмо навреме, защото картечницата бе взела по-нисък мерник и изряза цялата долна част на черчеветата.

— Предай се! — дочу Коротков през шумотевицата.

Пред него веднага се откриха анемичното слънце точно над главата му, бледичкото небе, ветрецът и премръзналият асфалт. Отдолу и отвън градът му се обади със смекчен тътен. Коротков се разшета по асфалта, огледа се, вдигна три топки, завтече се към парапета, покатери се на него и погледна надолу. Сърцето му се сви. Пред него се ширнаха покривите на къщите, които изглеждаха сплескани и малки, площадът, по който пъплеха трамваите и хората буболечки, и Коротков веднага зърна сивите фигурки, претичали към главния вход по процепа на малката уличка, а след тях една тежка играчка; обкичена със златни лъскави главички.

— Обкръжен съм! — изахка Коротков. — Пожарникарите.

Той се провеси през парапета, прицели се и запрати една след друга трите топки. Те литнаха нагоре, след това описаха дъга и профучаха надолу. Коротков грабна още една тройка, пак се покатери, замахна и ги запокити. Топките лъснаха като сребърни, после, падайки,

станаха черни, после пак засвяткаха и се изгубиха. На Коротков му се стори, че буболечките се разтърчават разтревожено по обляния от слънцето площад. Коротков се наведе, за да вземе още една порция снаряди, но не успя. С нестихващо прашене и трясък на стъкла в процепа на билиардната се показаха хора. Те заизскачаха на покрива като зърна от скъсана броеница. Изхвърчаха сиви фуражки, сиви шинели, а през горното стъкло, без да се допира до земята, излетя ластикотиненото старче. След това стената съвсем се разпадна и заканително се изтърколи с летни кънки страховитият бръснат Наполеонкер със старинен мускет в ръцете.

— Предай се! — екна вой отпред, отзад и отгоре и всичко потъна в непоносимия проглушаващ тенджерен бас.

— Край — слабо извика Коротков, — край. Битката е загубена. Та-та-та! — затръби той с уста сигнала за отбой.

Предсмъртна храброст окрили душата му. Вкопчвайки се и балансирайки, Коротков се покатери по стълба на парапета, олюля се на него, изпъна се в цял ръст и се провикна:

— По-добре смърт, отколкото позор!

Преследвачите бяха на две крачки. Коротков вече виждаше протегнатите ръце, от устата на Наполеонкер вече бе изскочил пламък. Слънчевата бездна така примамваше Коротков, че на него му се зави свят. С пронизителен ликуващ вик той подскочи и литна нагоре. Дъхът му секна. Смъртно, съвсем смъртно видя как сивото с черни дупки като от експлозия литва покрай него нагоре. След това много ясно видя, че сивото пада надолу, а той се издига нагоре към тесния процеп на уличката, която се бе озовала над него. После кървавото слънце се пръсна със звън в главата му и той не видя нищо повече.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.